

aal is om datgene wat ons bindt en controleert, kwijt te raken: geweten, schaamte, het ego.

De angst voor transgressie is zo wijdverspreid omdat destructie een reëel gegeven is in onze samenleving, en omdat de destructieve drang niet alleen subjectief denkbaar wordt, maar ook heteronoom geproduceerd wordt door maatschappelijke mechanismen zoals ‘sociale dood’ [20]. Zelfs vandaag blijft het seksuele een herinnering aan het tegenbeeld van alomtegenwoordige verstoffelijking en *hylomatia*, van subjectieve onmiddellijkheid en van het feit dat er geen leven en verlangen is zonder de belofte van iets dat hen overtreft.¹

Het ware verlangen zou nochtans de grenzen van sociale conformiteit doorbreken, waarbinnen individueel geweld en individuele dood in de voetsporen treden van progressieve, sociale dood door verstoffelijking en *hylomatia*. En individuele opwinding en begeerte treden in de voetsporen van sociale opwinding en begeerte, die spot met subjecten die onderworpen zijn aan gefetisjeerde (of net niet gefetisjeerde) dingen. Als verlangen werkelijk zou uitgedrukt worden door dingen, dan zouden deze beginnen ademen. Als dingen zichzelf zouden uitdrukken door verlangen, dan zouden ze sterven. Hierin ligt misschien de filosofische verklaring voor het feit dat de huidige *seksografie*, in tegenstelling tot zijn voorgangers, niet politiek of filosofisch kan zijn.

Een aantal eeuwen geleden, toen de moderne Europese *seksografie* zich als een onafhankelijk genre begon te ontwikkelen in Italië, Frankrijk en Engeland, lagen de kaarten anders. Vanaf het verschijnen van Pietro Aretino's *Sonetti lussuriosi* in 1527, en misschien zelfs al eerder, hadden obscene publicaties een politiek karakter. Sterker nog, ze waren vaak hoofdzakelijk politiek. Ze uitten kritiek op sociale omstandigheden en ondermijnden het prestige van de heersende klasse door haar morele verdorvenheid in levendige details te beschrijven. Ze portretteerden courtisanes als hoeren en geestelijken als beoefenaars van sodomie. Hun obsceniteit was antifeodaal, een uitwaseming van de geest van het humanisme en de wetenschappelijke revolutie. Het Italië van de Renaissance (en het Frankrijk van vóór de Revolutie) bracht een academische, filosofische vorm van pornografie voort. De grote denkers van het tijdperk – Diderot om er maar één te noemen – schreven obscene werken. Ook een groot aantal revolutionairen waren pornografen, zoals Mirabeau. De heldin van het zowel intellectuele als pornografische boek *Thérèse philosophe* (1748) kon maar niet beslissen of ze meer plezier had in het vertellen van haar seksuele avonturen of in haar werk als

filosofisch auteur. Zelfs na de Franse Revolutie bleven moralisten en censoren verschillende soorten teksten over dezelfde kam scheren – het radicale en subversieve en het politieke, het filosofische en het obscene. En dus vinden we zowel *L'homme machine* van Julien Offray de la Mettrie en *L'académie des dames* van Nicolas Chorier terug in de *Dictionnaire critique, littéraire et bibliographique des principaux livres condamnés au feu, supprimés ou censurés*, gepubliceerd door Etienne-Gabriel Peignot in Parijs in 1806.

De voorlopers van onze moderne pornografen hadden met andere woorden politieke en filosofische doelstellingen. Dankzij hun massale verspreiding en ‘democratisering’, die werd mogelijk gemaakt door de overgang van de traditie van handgeschreven manuscripten naar die van het gedrukte boek, hebben ze wellicht een grotere subversieve impact gehad dan politieke en filosofische pamfletten die geen obsceniteiten bevatten. Mensen hielden er immers van ze te lezen en te weten te komen wat voor hypocriete varkens hun leiders waren. Deze recent gepubliceerde bevindingen (cf. [4], [9] bijvoorbeeld) kunnen verrassend zijn voor diegenen die vergeten zijn dat *seksografie* in onze westerse samenleving gedurende eeuwen een cultureel slagveld was van de zuiverste soort. Tot zo'n twee decennia geleden hield niemand er een ambivalente mening op na, of zoals Susan Sontag [23] schreef in de prille dagen van de seksuele revolutie: ‘je was ervoor of je was ertegen’.

Vandaag moeten we over pornografie in zijn hoedanigheid van massaproduct juist vaststellen hoe lomp en dom, hoe ontdaan van subversieve kracht de standaardproducten van de seksindustrie zijn en hoe verouderd de service is waarmee de seksindustrie seksuele miserie bedient. De best verkopende pornografie is hoofdzakelijk een orgie van mannelijke platitudes. Het toont een copulatie van clichés: mannen als gigantische penis die voortdurend een erectie hebben en vrouwen als diepe strotten die wachten om geramd te worden. De seksuele daad is een succes wanneer de penis hun lading op het gezicht van de vrouw schieten.

Nieuwe intieme relaties

Nochtans heeft de neoseksuele revolutie meer voortgebracht dan anti-erotische fragmenten en protheses, meer dan hypocrisie, angst en overschatting. Het leidde ook tot een diversificatie in intieme relaties en tot nieuwe vormen van seks en gender, die een weg baanden naar onverwachte vrijheden. Deze nieuwe ontwikke-